

V Bruseli 18. novembra 2022
(OR. en)

14588/22

SOC 621
EMPL 424
GENDER 182
ECOFIN 1142

POZNÁMKA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Komu:	Výbor stálych predstaviteľov/Rada
Č. predch. dok.:	14036/22
Predmet:	Návrh záverov Rady o rodovej rovnosti v narušených hospodárstvach: zameranie na mladú generáciu – <i>schválenie</i>

1. Delegáciám v prílohe zasielame návrh záverov Rady s názvom Rodová rovnosť v narušených hospodárstvach: zameranie na mladú generáciu, ktorý pripravilo predsedníctvo.
2. Závery vychádzajú z informačného prehľadu Európskeho inštitútu pre rodovú rovnosť (EIGE) „Mladé ženy a muži po pandémie COVID-19“, uvedeného v dodatku 1 k tomuto dokumentu.
3. O návrhu záverov sa rokovalo na troch zasadnutiach¹ pracovnej skupiny pre sociálne otázky. Pracovná skupina po neformálnej písomnej konzultácii² dosiahla dohodu o záveroch uvedených v prílohe k tomuto dokumentu.³

¹ 10. septembra, 28. októbra a 10. novembra 2022.

² Pozri dokument WK 15495/22.

³ Odseky boli prečíslované.

4. Výbor sa vyzýva, aby:

- vzal na vedomie informačný prehľad EIGE uvedený v dodatku 1 k tomuto dokumentu,
 - potvrdil dohodu dosiahnutú o návrhu záverov uvedenom v prílohe a
 - postúpil pripojený návrh záverov na zasadnutie Rady (EPSCO), ktoré sa uskutoční 8. decembra 2022, na schválenie.
-

Rodová rovnosť v narušených hospodárstvach: zameranie na mladú generáciu

Návrh záverov Rady

UZNÁVAJÚC, ŽE:

1. Európa čelí turbulentným časom. Od roku 2019, keď Rada schválila závery o hospodárstvach uplatňujúcich rodovú rovnosť v EÚ: ďalší postup, sa v dôsledku pandémie COVID-19 a útočnej vojny Ruska proti Ukrajine objavili alebo prehĺbili zásadné spoločensko-hospodárske výzvy, ktoré sprevádza vysoká inflácia vedúca k rastu životných nákladov, zvyšovanie energetickej chudoby spôsobené zvýšenými nákladmi na palivo, kríza v oblasti bývania a vážne suchá, prírodné požiare a povodne v dôsledku zmeny klímy. Každý z týchto problémov bude aj naďalej výraznou mierou negatívne vplývať na životy ľudí v Európe, najmä mladých ľudí a budúcich generácií. Každá z týchto výziev má zreteľný rodový rozmer.
2. Rodová rovnosť a ľudské práva sú jadrom európskych hodnôt. Rovnosť medzi ženami a mužmi je základnou zásadou Európskej únie zakotvenou v zmluvách a uznanou v Charte základných práv, ktorú by mali členské štáty rešpektovať vo svojom úsilí predchádzať prejavom rodovej nerovnosti, riešiť ich a monitorovať, a to aj pokiaľ ide o rozloženie rizík a prínosov vyplývajúcich zo širšieho spoločenského a hospodárskeho vývoja.

3. Rok 2022 je Európskym rokom mládeže a v tejto súvislosti sa v októbri 2022 uskutočnila konferencia „Európa zajtrajška: rodová rovnosť a ekonomika“, aby sa občanom a najmä mladým ľuďom ponúkol priestor na diskusiu o budúcnosti Európy a možnosť prispieť k budúcim politikám EÚ. Je kľúčové zaručiť, že hlas mladých ľudí bude vypočutý, a podporiť ich rovnocennú účasť na politických procesoch a procesoch tvorby politík v súlade so všetkými relevantnými cieľmi stratégie EÚ pre mládež na roky 2019 až 2027 a s náležitým zreteľom na príslušné európske ciele v oblasti mládeže, ak sa má pokročiť v Únii rovnosti a v odstraňovaní prejavov rodovej nerovnosti, ktoré ešte vyhrcojuje súčasný spoločensko-hospodársky vývoj.

BERÚC NA VEDOMIE

4. Výskumnú štúdiu Európskeho inštitútu pre rodovú rovnosť (EIGE) „Rodová rovnosť a spoločensko-hospodársky dosah ochorenia COVID-19“ z 26. mája 2021.
5. Informačný prehľad EIGE „Mladé ženy a muži po pandémie COVID-19“ zo 4. októbra 2022.
6. Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru (EHSV) o rodovej rovnosti z 13. júla 2022.
7. Uznesenie Európskeho parlamentu zo 7. apríla 2022 o ochrane EÚ poskytovanej deťom a mladým ľuďom na úteku pred vojnou na Ukrajine.
8. Uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. februára 2022 o posilnení postavenia európskej mládeže: zamestnanosť a sociálne zotavenie po pandémie.

9. Uznesenie Európskeho parlamentu z 21. januára 2021 o prístupe k dôstojnému a cenovo dostupnému bývaniu pre všetkých.
10. Výsledok konferencie na vysokej úrovni „Európa zajtrajška: rodová rovnosť a ekonomika“, ktorá sa konala 3. a 4. októbra 2022 v Prahe a na ktorej sa vyzdvihla potreba chrániť a presadzovať rodovú rovnosť v kontexte nových skutočností, ako je útočná vojna Ruska proti Ukrajine, kríza v oblasti bývania a energetická chudoba, ako aj potreba riešiť výzvy, ktorým čelia dnešní mladí ľudia, s cieľom dosiahnuť v budúcnosti Úniu rovnosti.
11. Výsledok konferencie na vysokej úrovni „Riešenie energetickej chudoby: prístup EÚ a výmena najlepších postupov“, ktorá sa konala 24. októbra 2022 v Prahe a na ktorej sa zdôraznil význam riešenia zraniteľnej situácie žien, najmä osamelých matiek a starších žien, v súvislosti s energetickou chudobou.

VZHLADOM NA TO, ŽE

12. Aj keď sa hospodárska obnova po pandémie začala, ešte stále sa neskončila. Obmedzenia, ktoré sa zaviedli na jar 2020, aby sa zamedzilo šíreniu pandémie, následne spôsobili pokles hospodárskej činnosti. Cestu k obnove, ktorá sa začala v lete toho istého roka, brzdili viaceré faktory vrátane zvýšenia cien početných komodít, prípadov narušenia dodávateľských reťazcov, inflačných tlakov a nových vĺn ochorenia COVID-19, ktoré v mnohých štátoch viedli k opätovnému zavedeniu obmedzení.

13. Pandémia vyvolala diskusiu o tom, ako zabezpečiť rodovo responzívnu obnovu. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti v tejto súvislosti predstavuje jedinečnú príležitosť na to, aby sa mimoriadne zdroje nasmerovali na opatrenia, ktorými sa prispeje k rodovej rovnosti. Táto príležitosť sa však nie vždy dostatočne využíva, keďže aspekt rodovej rovnosti sa často nedostatočne premietol do národných plánov obnovy a odolnosti a prijalo sa len veľmi málo opatrení na riešenie špecifických potrieb žien. Otázka zabezpečenia rodovo responzívnej obnovy je ešte naliehavejšia vzhľadom na ďalšie spoločensko-hospodárske výzvy, ktoré sa objavili.
14. Obzvlášť zraniteľní voči hospodárskym dôsledkom krízy COVID-19 sú mladé ženy a muži. Keďže mladí ľudia často pracujú na dočasných pracovných miestach a na čiastočný úväzok alebo vo vysokokontaktných odvetviach, skôr čelia prepúšťaniu alebo skracovaniu pracovného času. Mladí tiež často absolvujú neplatené stáže. Aj keď v mnohých členských štátoch sa mladí muži postupne vracajú na trh práce, mladé ženy čelia dlhodobejšej nezamestnanosti.⁴ Súčasné výzvy sú ďalšou záťažou pre mladé ženy a mužov a ešte zvyšujú riziko, že dnešná mladá generácia na tom bude horšie ako predchádzajúce.

⁴ EIGE (2022) Mladé ženy a muži po pandémie COVID-19. Informačný prehľad.

15. Hoci ženy boli počas pandémie nadmerne zastúpené v odvetviach, ktoré strata pracovných miest postihla v menšej miere, ako je vzdelávanie a zdravotníctvo, oproti mužom zaznamenali vyšší pokles celkového počtu skutočne odpracovaných hodín.⁵ Počas pandémie v porovnaní s predchádzajúcou situáciou tiež menej žien uviedlo, že si rovnako delia opatrovateľské povinnosti so svojimi partnermi, a viac žien uviedlo, že musia prevziať väčšinu neplatennej opatrovateľskej práce. Pandémia tak zhoršila existujúce prejavy rodovej nerovnosti, pretože prispela k pretrvávaniu tradičných rodových úloh v súkromnej sfére, keďže mladé ženy mali na starosti nielen väčšinu starostlivosti o deti a domácich prác, ale aj úlohy spojené s domácou výučbou. Viac času vynaloženého na opatrovateľské povinnosti na úkor platených pracovných príležitostí a voľného času sa výrazne negatívne podpísalo na rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom žien, ich duševnom zdraví a celkovej pohode a ich ekonomickej nezávislosti. Platí to najmä v prípade žien s malými deťmi.

⁵ EIGE (2022) Mladé ženy a muži po pandémie COVID-19. Informačný prehľad.

16. Pandémia COVID-19 prinútila mnohých Európanov a Európanky, aby sa prispôbili postupom telepráce a tak upravili svoje pracovné návyky a otvorili sa online svetu. Zvýšilo sa tiež využívanie flexibilných foriem práce, ako je napríklad neštandardný pracovný čas. Mnohí museli spojiť prácu doma so starostlivosťou o svojich rodinných príslušníkov. Ženy boli zaťažené dodatočným bremenom, keďže museli prispôbiť svoje pracovné režimy a zároveň poskytovať dodatočnú starostlivosť, čo len zhoršilo existujúce prejavy nerovnosti. Matky uvádzajú, že počas lockdownov boli v práci vyrušované o 50 % častejšie ako otcovia.⁶ Pandémia tiež negatívne ovplyvnila možnosti zamestnania chudobných a ekonomicky marginalizovaných rodín a prístup ich detí k vzdelávaniu. To, či sa bude v Európe aj po pandémii pokračovať v telepráci a hybridnej práci a či sa bude zavádzať aj ďalej, závisí od širokej škály faktorov, medziiným aj od toho, ako ovplyvnia produktivitu, organizáciu práce a pracovné podmienky. Ak však predpokladáme, že v telepráci sa bude pokračovať, musia sa naliehavo riešiť nové výzvy, ktoré so sebou prináša, pokiaľ ide o rodovú rovnosť, a musí sa zaručiť právo pracovníkov odpojiť sa a nezapájať sa do pracovnej elektronickej komunikácie mimo pracovného času. Malo by sa zabrániť tomu, aby sa telepráca stala alternatívou práce v kancelárii len v prípade žien, čím by sa posilnili stereotypy a diskriminačné praktiky. Na druhej strane, ak by sa práca na diaľku využívala správne, mohla by prispieť k rovnocennej deľbe platenej a neplatenej opatrovateľskej práce medzi mužmi a ženami. Rovnaký prístup k pripojiteľnosti a digitálnym technológiám by mohol pomôcť preklenúť rozdiely v digitálnych zručnostiach žien a mužov. Je tiež dôležité, aby pri presadzovaní rodovej rovnosti v kontexte telepráce prebiehala výmena osvedčených postupov.

⁶ EIGE (2021) Rodová rovnosť a spoločensko-hospodársky dosah pandémie COVID-19.

17. Pri práci doma môžu byť ženy vo väčšej miere vystavené domácemu násiliu a iným formám násilia na pracovisku vrátane rodovo podmieneného násilia, obťažovania a zneužívania. Musia sa riešiť aj takéto zvýšené riziká násilia spojené s telepracou.
18. Ruská útočná vojna proti Ukrajine spôsobila v Európe stupňujúcu sa humanitárnu krízu, počas ktorej utieklo z Ukrajiny vyše 7,4 milióna ľudí⁷ a ďalších 7 miliónov ľudí bolo v Ukrajine vnútorne vysídlených.⁸ 90 % z tých, ktorí utekajú pred krízou, predstavujú ženy a deti.⁹
19. Mnohí z tých, čo utiekli z Ukrajiny, najmä ukrajinské ženy a dievčatá, napriek tomu, že im bola v EÚ udelená dočasná ochrana, sa naďalej stretávajú s početnými a rôznymi prekážkami, ku ktorým patrí nedostatok bývania, obmedzený prístup k odbornej príprave a jazykovým kurzom, ťažkosti pri vstupe na trhy práce, nedostatok služieb vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a nedostatočný prístup k zdravotnej starostlivosti. Mladé ženy a dievčatá sú okrem toho obzvlášť zraniteľné, pokiaľ ide o sexuálne a rodovo motivované násilie a obchodovanie s ľuďmi. Je potrebné, aby sa do životov tých, ktorí opustili Ukrajinu, vrátila stabilita okrem iného aj tým, že sa zaručí spravodlivé zamestnanie pre dospelých a kvalitná starostlivosť a vzdelávanie pre mladých ľudí a deti vrátane vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, ako aj prístup ku kultúre a tým, že sa im poskytne ochrana pred vykorisťovaním, obchodovaním s ľuďmi a násilím. Táto ochrana je dôležitá najmä v prípade ukrajinských žien a detí ubytovaných v rôznych formách dočasného ubytovania, kde sa dá ich zraniteľnosť zneužiť.

⁷ Organizácia Spojených národov (2022) Portál operačných údajov / Situácia ukrajinských utečencov

⁸ Organizácia Spojených národov (2022) UNHCR / Ukrajina: Vnútorne vysídlené osoby

⁹ Organizácia Spojených národov (2022) UNHCR/ Núdzová situácia na Ukrajine

20. Ruská útočná vojna proti Ukrajine vrhla tieň na hospodárske vyhliadky a zabrzdila prebiehajúcu krehkú obnovu. Prudký nárast cien komodít, ktorý ešte zvyšuje inflačné tlaky a obmedzuje príjmy a výdavky, nesmierne zaťažuje živobytie ľudí v celej Európskej únii. Príchod miliónov ľudí vysídlených z Ukrajiny, väčšinou žien a detí, predstavuje ďalšiu výzvu pre európske hospodárstvo, ktoré sú už aj tak pod tlakom v dôsledku nedávnych udalostí.
21. Súčasná hospodárska situácia v Európe postihuje mužov a ženy rôznym spôsobom vzhľadom na už existujúce štrukturálne prejavy rodovej nerovnosti. Je takmer dvakrát pravdepodobnejšie, že v porovnaní s mladými mužmi strávia mladé ženy plnením povinností a úloh v rámci starostlivosti o deti aj vyše štyri hodiny denne.¹⁰ Nerovnosť, pokiaľ ide o neplatenú opatrovateľskú prácu, posilňujú nielen rodové stereotypy ale niekedy aj nedostatočné služby vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a politiky v otázke dovolení, ako aj to, že v priemere zarábajú ženy menej ako muži, čo vedie rodiny k zachovaniu modelu, v ktorom je muž hlavným živiteľom, zatiaľ čo hlavná časť starostlivosti o domácnosť pripadá na ženy. Mnohé mladé ženy v dôsledku toho, že nesú hlavný podiel opatrovateľských povinností, ostávajú po ukončení vzdelávania buď mimo trhu práce, alebo svoju kariéru prerušia už v ranom štádiu. Ženy tiež oproti mužom častejšie pracujú na čiastočný úväzok alebo na základe flexibilnej alebo atypickej zmluvy. To, že ženy vykonávajú neprimeraný podiel neplatennej opatrovateľskej práce, je hlavnou príčinou rodovej nerovnosti, pokiaľ ide o odmeňovanie a dôchodky, a tiež ich vyššieho ohrozenia chudobou a sociálnym vylúčením.

¹⁰ EIGE (2022) Mladé ženy a muži po pandémie COVID-19. Politický prehľad.

22. Európa čelí kríze v oblasti bývania. Náklady na bývanie výrazne rástli už pred pandémiou COVID-19. V období od roku 2010 do prvého štvrťroka 2022 sa nájomné v EÚ zvýšilo o 17 % a ceny obytných nehnuteľností o 45 %.¹¹ Vyššie náklady na bývanie, najmä v prípade malých bytových jednotiek, negatívne zasiahli najmä mladú generáciu. Vzhľadom na nedostatočné úspory a nízky príjem nemôžu mladí ľudia investovať do vlastných nehnuteľností, ktoré by im do budúcnosti poskytli finančnú, fyzickú aj emocionálnu stabilitu. Mnohých mladých to ťahá na trh práce vo veľkomestách, a preto sú v značnej miere závislí od prístupu na trh s nájomným bývaním a od mobility. Vzhľadom na nárast nákladov na bývanie mnohí mladí ďalej žijú so svojimi rodinami¹² alebo sú nútení deliť sa o bývanie dlhšie, ako by chceli, pričom často žijú v stiesnených podmienkach. Mladé ženy, najmä v rodinách s jedným rodičom a cudzinky vrátane žien vysídlených z Ukrajiny, sa môžu ocitnúť v obzvlášť zraniteľných situáciách čiastočne aj preto, že môžu v snahe o prístup k bývaniu čeliť osobitným formám diskriminácie a zneužívania.

¹¹ Eurostat (2021) „Každý piaty človek v EÚ je ohrozený chudobou alebo sociálnym vylúčením“

¹² V roku 2019 bol rodinný domov hlavnou možnosťou bývania pre 80 % mladých vo veku od 18 do 24 rokov.

23. Vysoká inflácia, pandémia COVID-19 a ruská útočná vojna proti Ukrajine prispeli k zvýšeniu životných nákladov vrátane cien tovarov a služieb, energií a bývania. Závislosť Európy od ruského zemného plynu a zníženie jeho dodávok výrazne zvýšili cenu energií, čo pocítili najmä zraniteľné osoby. Už v roku 2020 nedokázalo 8 % obyvateľov EÚ dostatočne vykúriť svoje domovy.¹³ Energetická chudoba je dôsledkom kombinácie nízkeho príjmu, vysokých cien energií a nízkej energetickej efektívnosti, a to najmä budov, a vo väčšej miere postihuje ženy ako mužov. Vzhľadom na rozdiely v príjmoch majú ženy nižší disponibilný príjem na úhradu vysokých cien za energie a ich bývanie má často nedostatočnú izoláciu a nízku energetickú efektívnosť. Náklady na energie sú osobitnou výzvou pre ženy v dôchodkovom veku, ktoré žijú v jednočlenných domácnostiach. Ženy majú tiež oproti mužom rozdielne vzorce spotreby energie.¹⁴ Staršie a nezamestnané ženy zvyčajne trávajú doma viac času, čo sa odráža na ich spotrebe energie. V neposlednom rade ženy vo väčšej miere vnímajú nadmernú spotrebu a v čase krízy sú ochotnejšie zmeniť svoje spotrebiteľské návyky. V odvetví energetiky a vo vzdelávaní a výskume v oblasti energetiky sú však naďalej nedostatočne zastúpené, čo im bráni podieľať sa na rozhodovaní v tejto oblasti.

¹³ Európska komisia (2022) „Energetická chudoba v EÚ“

¹⁴ Európsky parlament (2019) Ženy, rodová rovnosť a energetická transformácia v EÚ: štúdia na žiadosť výboru FEMM.
Európsky parlament (2017) Rodové hľadisko v prístupe k energii v EÚ: štúdia pre výbor FEMM.

24. Hoci chudoba alebo sociálne vylúčenie sú rozšíreným javom,¹⁵ majú výrazne feminizovanú povahu a ženy sú nimi postihnuté viac ako muži. Chudobou alebo sociálnym vylúčením je tiež ohrozený výrazný podiel rodín s jedným rodičom, pričom takmer v 85 % prípadov v EÚ sú týmto jedným rodičom práve ženy.¹⁶ V EÚ sa hospodárske dôsledky pandémie COVID-19 obzvlášť dotkli mladých žien a mužov, pričom mladé ženy ohrozuje chudoba alebo sociálne vylúčenie a materiálna deprivácia viac než mužov.¹⁷ Mladé ženy čelia aj rodovým prekážkam a stereotypom pri vstupe na trh práce, čo nie je len aktuálny problém, ale má to aj dlhodobé dôsledky, keďže dochádza k prehĺbeniu rodových rozdielov v odmeňovaní a dôchodkoch a obmedzovaniu príležitostí žien počas celého ich života.
25. Vzhľadom na čoraz výraznejší dosah zmeny klímy, ruskej útočnej vojny proti Ukrajine a závislosti Európy od ruského zemného plynu a jeho znížené dodávky sa zelená transformácia stala ešte naliehavejšou než predtým. Bez primeraných sprievodných politík však zelená transformácia môže spôsobiť, že sa na niektoré skupiny vrátane mladých žien a mužov zabudne. Politiky a právny rámec pre spravodlivú zelenú transformáciu by sa mali prispôbiť potrebám mladej generácie a byť rodovo responzívne. Do procesu tvorby politík v rámci EÚ aj mimo nej by sa mali zmysluplne a účinne začleniť aj hlasy mladých ľudí o to viac, že zmena klímy a rastúce náklady na energie sú celosvetovým javom a nepriaznivo zasahujú najmä mladé ženy, ako aj budúce generácie. Je potrebné, aby mladé ženy a muži získali zručnosti a kompetencie, ktoré im umožnia prispieť svojím dielom k zelenej a digitálnej transformácii a chopiť sa príležitostí, ktoré ponúkajú.

¹⁵ V roku 2021 bol v EÚ ohrozený chudobou alebo sociálnym vylúčením každý piaty občan. Ďalšie informácie obsahuje dokument Eurostatu (2022) Životné podmienky v Európe – chudoba a sociálne vylúčenie.

¹⁶ EIGE (2016) Chudoba, rod a rodičia samoživitelia v EÚ

¹⁷ EIGE (2022) Mladé ženy a muži po pandémii COVID-19. Politický prehľad. Eurostat (2022) „Miera materiálnej a sociálnej deprivácie podľa veku a pohlavia“.

26. Je dôležité zaručiť, aby bol prechod Únie na klimaticky neutrálne a environmentálne udržateľné hospodárstvo do roku 2050 spravodlivý a aby sa pri ňom na nikoho nezabudlo. Občianska spoločnosť a najmä mladí ľudia žiadajú, aby sa v boji proti zmene klímy postupovalo ambicióznejšie a aby sa zohľadnila väčšia zraniteľnosť mladej generácie a mladých žien voči negatívnym vplyvom klímy. V súvislosti s tým je preto dôležité rešpektovať a presadzovať rodovú rovnosť, posilnenie postavenia všetkých žien a dievčat a medzigeneračnú rovnosť. Investície do zelenej ekonomiky, digitálnej ekonomiky a ekonomiky starostlivosti majú potenciál vytvárať pre mladých ďalšie pracovné miesta. Vzhľadom na už existujúce prejavy nerovnosti a stereotypy z neho však ženy a muži neprofitujú rovnakým dielom. Z cielených investícií do digitalizácie a zelenej ekonomiky by mohli profitovať viac mladí muži ako mladé ženy, pokiaľ sa neprijmú rozhodné opatrenia, aby sa zaručila plnohodnotná účasť žien na iniciatívach spravodlivej transformácie.¹⁸ Pracovné podmienky v sektore starostlivosti sú okrem toho často nestabilné a je potrebné, aby sa zlepšili.

¹⁸ Medzinárodná organizácia práce (2022) Globálne trendy v oblasti zamestnanosti z hľadiska mládeže v roku 2022: Európa a Stredná Ázia

27. To, že reakcia na pandémiu COVID-19 urýchlila digitálnu transformáciu, predstavuje z hľadiska rodovej rovnosti nielen príležitosť, ale aj výzvu. Pokiaľ ide o prácu, v budúcnosti sa zvýši dopyt po odborníkoch v technológiách, ako sú počítačovní inžinieri a špecialisti v oblasti IKT¹⁹. Avšak pokiaľ ide o vzdelávanie a profesie v oblasti IKT, pretrváva tu jasná rodová segregácia, ktorá by sa mala riešiť. Digitálnu priepasť môže ešte viac prehĺbiť rodové vychýlenie, ktoré niektoré nástroje a procesy umelej inteligencie často nezohľadňujú. Keďže obnova po pandémii musí prebiehať v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, čoraz dôležitejšiu úlohu v budúcom hospodárstve podľa všetkého zohrajú kompetencie v oblasti STEM²⁰. Je kľúčové, aby sa podporoval záujem dievčat o predmety STEM, aby sa bojovalo proti rodovým stereotypom a aby sa prelomil „sklený strop“, ak sa má podporiť rovnaké začlenenie žien do trhu práce budúcnosti. Sú tiež potrebné ciele opatrenia, programy rozvoja a profesijné poradenstvo bez rodových stereotypov, ktoré pomôžu prilákať a udržať dievčatá a mladé ženy v kariére súvisiacej so STEM a povzbudiť chlapcov a mužov, aby vstúpili do sektora starostlivosti a sektora vzdelávania, zdravotníctva a sociálneho zabezpečenia. V rámci boja proti rodovým stereotypom a snahy umožniť ženám a najmä mladým ženám prístup na trh práce by sa mala pozornosť zamerať na prácu s mužmi v otázkach, ako je úloha mužov ako opatrovateľov a prevencia rodovo motivovaného násillia.
28. Ženy a dievčatá netvorlia homogénnu skupinu. Ich realita sa líši v závislosti od mnohých faktorov, ako sú rasa, farba pleti, etnický alebo sociálny pôvod, genetické vlastnosti, jazyk, vzdelanie, spoločensko-hospodárske postavenie, náboženské vyznanie alebo presvedčenie, politické alebo iné názory, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, pôvod, zdravotné postihnutie, vek alebo sexuálna orientácia, ktoré spoločne určujú ich príležitosti a najmä výzvy. Je preto potrebné zohľadniť prierezovosť, keďže rôznym spôsobom vplýva na rôzne skupiny mladých ľudí.

¹⁹ Informačné a komunikačné technológie

²⁰ Veda, technológie, inžinierstvo a matematika.

29. Tieto závery nadväzujú na predchádzajúce úsilie a politické záväzky Európskeho parlamentu, Rady, Komisie a príslušných zainteresovaných strán v tejto oblasti vrátane dokumentov uvedených v prílohe.

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE

VYZÝVA ČLENSKÉ ŠTÁTY, aby v súlade so svojimi príslušnými právomocami, s prihliadnutím na vnútroštátnu situáciu a rešpektujúc úlohu a autonómiu sociálnych partnerov:

30. Zaručili, aby sa počas celého vykonávania plánov obnovy a odolnosti dôkladne zohľadňovali a presadzovali rodová rovnosť a rovnaké príležitosti.
31. Vypracovali vládne postupy na zavedenie celoštátnych opatrení krízového riadenia, ktoré budú komplexné, participatívne a rodovo citlivé a budú zahŕňať ženy aj mužov vrátane zástupcov organizácií pre práva žien, mládežníckych organizácií a zraniteľných skupín.
32. Presadzovali uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti a mládeže v rámci podpory osôb, najmä žien a dievčat, ktoré boli vysídlené z Ukrajiny a iných častí sveta, a v rámci krokov na obnovu stability v ich živote a na zabezpečenie ich úplného začlenenia do trhu práce a do spoločnosti, a to najmä:
- a. ich ochranou pred vykorisťovaním, obchodovaním s ľuďmi, sexuálnym zneužívaním a rodovo motivovaným násilím a obťažovaním a podporou obetí násillia;
 - b. zaručením spravodlivého prístupu a spravodlivého zaobchádzania, pokiaľ ide o zamestnanie, odborné vzdelávanie a prípravu a vzdelávanie dospelých a prístup k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve a školskému vzdelávaniu pre deti;
 - c. flexibilnou reakciou na zvýšený dopyt po zariadeniach vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve; a
 - d. ochranou ich medzinárodne uznaných ľudských práv.

33. V plnej miere využívali fondy EÚ, ako je Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Európsky sociálny fond plus, Európsky fond regionálneho rozvoja, Erasmus+ a Európsky zbor solidarity, v záujme presadzovania integrácie migrantov podľa potrieb zistených na národnej a regionálnej úrovni a venovali osobitnú pozornosť potrebám žien a dievčat.
34. Uľahčili účasť žien na trhu práce, a to najmä zvýšením podielu mužov na starostlivosti a prístupnosťou, cenovou dostupnosťou a kvalitou služieb vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve a služieb starostlivosti o starších ľudí a osoby so zdravotným postihnutím, lepším zosúladením starostlivosti a práce a podporou deľby neplatennej opatrovateľskej práce medzi ženy a mužov.
35. Presadzovali lepšie chápanie a uvedomovanie si potreby rovnocennej deľby neplatennej opatrovateľskej práce a práce v domácnosti medzi ženy a mužov ako predpokladu rodovej rovnosti a vypracovali a zaviedli rámec na podporu spravodlivej deľby platenej práce a neplatennej opatrovateľskej práce medzi ženy a mužov vrátane opatrení na zosúladenie pracovného, rodinného a súkromného života.
36. Bojovali proti horizontálnej aj vertikálnej rodovej segregácii na trhu práce, ako aj vo vzdelávaní a výskume, a to najmä v kontexte zelenej a digitálnej transformácie.
37. Pokračovali v prijímaní účinných opatrení na riešenie horizontálnej segregácie vo vzdelávaní, v odbornej príprave a povolaniach na všetkých úrovniach. Predovšetkým aktívne presadzovali spravodlivý prístup žien a dievčat k IKT a v tejto súvislosti riešili rodové rozdiely v každej podobe okrem iného zlepšovaním digitálnych zručností žien a dievčat a podporou žien, ktoré si zvolia kariéru v sektore IKT, s cieľom povzbudiť ich, aby v tomto sektore zotrvali.

38. Presadzovali opatrenia na riešenie a prevenciu zvýšeného rizika rodovo motivovaného násilia vrátane partnerského a domáceho násilia.
39. Presadzovali uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti a mládeže pri navrhovaní, prijímaní a hodnotení opatrení prijatých na riešenie hospodárskej krízy vo všetkých sektoroch a na základe existujúcich údajov. Posilnili spoluprácu s občianskou spoločnosťou, so sociálnymi partnermi a s organizáciami pre práva žien, ako aj mládežníckymi organizáciami a akademickou obcou pri navrhovaní, prijímaní a hodnotení týchto opatrení.
40. Poskytovali podporu vrátane finančnej podpory organizáciám občianskej spoločnosti presadzujúcim rodovú rovnosť, najmä organizáciám pre práva žien, ktoré ťažko zasiahla globálna hospodárska kríza a po ktorých službách je v dôsledku krízy čoraz väčší dopyt.

VYZÝVA EURÓPSKU KOMISIU A ČLENSKÉ ŠTÁTY, aby v súlade so svojimi príslušnými právomocami, s prihliadnutím na vnútroštátnu situáciu členských štátov a rešpektujúc úlohu a autonómiu sociálnych partnerov:

41. Presadzovali medzigeneračnú solidaritu a zabezpečili, aby bolo vykonávanie politík obnovy po pandémie tak vekovo, ako aj rodovo responzívne. Venovali dodatočnú pozornosť tomu, aby sa pri vykonávaní týchto politík v plnej miere zohľadňovali osobitné potreby najzraniteľnejších skupín.
42. Zaručili, že humanitárna pomoc Ukrajine bude rodovo responzívna a bude riešiť potreby žien, mužov, dievčat a chlapcov v zraniteľných situáciách, ako aj všetkých rôznych skupín ohrozených marginalizáciou vrátane etnických menšín, ako je rómska komunita, LGBTI osoby, staršie osoby, osoby so zdravotným postihnutím a náboženské menšiny.

43. Presadzovali vzdelávanie, odbornú prípravu a zamestnanosť mladých ľudí, najmä žien, v oblasti inovačných ekologických a digitálnych technológií.
44. Podporovali zmysluplný dialóg s mladou generáciou a podporovali rodovo vyváženú a aktívnu účasť mladých ľudí na tvorbe politík a rozhodovaní na európskej, národnej, regionálnej a miestnej úrovni a vo všetkých príslušných oblastiach politiky Únie. Osobitná pozornosť by sa mala venovať zvyšovaniu rovnocennej a zmysluplnej účasti dievčat a žien na tvorbe politík a rozhodovaní.
45. Presadzovali uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti a mládeže vo všetkých oblastiach výskumu, rozhodnutiach a politikách súvisiacich s digitálnou a zelenou transformáciou.
46. Zhromažďovali a šíрили údaje rozčlenené podľa pohlavia a veku, najmä údaje o energetickej chudobe, a presadzovali uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti vo všetkých politikách súvisiacich s energetickou chudobou.

VYZÝVA EURÓPSKU KOMISIU, ABY:

47. Pri hodnotení vykonávania Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti venovala osobitnú pozornosť tomu, ako sa ciele rodovej rovnosti a rovnakých príležitostí pre všetkých a ich uplatňovanie zohľadnili v národných plánoch obnovy a odolnosti a pri ich vykonávaní.

Odkazy

1. Medziinštitucionálne dokumenty EÚ

Európsky pilier sociálnych práv https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_sk.pdf

2. Právne predpisy EÚ

Smernica Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod (Ú. v. ES L 180, 19.7.2000, s. 22 – 26.)

Smernica Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani (Ú. v. ES L 303, 2.12.2000, s. 16 – 22.)

Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12 – 23.)

Smernica Rady 2004/113/ES z 13. decembra 2004 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu (Ú. v. EÚ L 373, 21.12.2004, s. 37 – 43.)

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/54/ES z 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 204, 26.7.2006, s. 23 – 36.)

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1158 z 20. júna 2019 o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom rodičov a osôb s opatrovateľskými povinnosťami, ktorou sa zrušuje smernica Rady 2010/18/EÚ (Ú. v. EÚ L 188, 12.7.2019, s. 79 – 93.)

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17 – 75.)

3. Rada

Uznesenie Rady Európskej únie a zástupcov vlád členských štátov, ktorí sa zišli na zasadnutí Rady, o rámci pre európsku spoluprácu v oblasti mládeže: stratégia Európskej únie pre mládež na roky 2019 – 2027 (Ú. v. EÚ C 456, 18.12.2018, s. 1 – 22.)

Odporúčanie Rady z 30. októbra 2020 o moste k pracovným miestam – posilnení záruky pre mladých ľudí, a ktorým sa nahrádza odporúčanie Rady z 22. apríla 2013 o zavedení záruky pre mladých ľudí (Ú. v. EÚ C 372, 4.11.2020, s. 1 – 9.)

Odporúčanie Rady z 10. marca 2014 o rámci kvality pre stáže (Ú. v. EÚ C 88, 27.3.2014, s. 1 – 4.)

Odporúčanie Rady, ktorým sa zriaďuje Európska záruka pre deti (Ú. v. EÚ L 223, 14.6.2021, s. 14 – 23.)

Odporúčanie Rady o zabezpečení spravodlivej transformácie na klimaticky neutrálne hospodárstvo (Ú. v. EÚ C 243, 27.6.2022, s. 35 – 51.)

Všetky závery Rady o rodovej rovnosti a iných súvisiacich témach, a to najmä tieto:

- Závery Rady o prechode na inkluzívnejšie trhy práce (7017/15)
- Závery Rady o zlepšovaní zručností žien a mužov na trhu práce v EÚ (6889/17)
- Závery Rady o posilnených opatreniach na zníženie horizontálnej rodovej segregácie vo vzdelávaní a v zamestnaní (15468/17)
- Závery Rady o odstraňovaní rozdielu v odmeňovaní žien a mužov: kľúčové politiky a opatrenia (10349/19)
- Závery Rady o hospodárstve zameranom na dobré životné podmienky (13432/19)
- Závery Rady o hospodárstvach uplatňujúcich rodovú rovnosť v EÚ: ďalší postup na základe zhodnotenia 25 rokov vykonávania Pekinskej akčnej platformy (14938/19)
- Závery Rady o riešení rozdielu v odmeňovaní žien a mužov: Ocenenie a rozdelenie platenej a neplatenej práce v oblasti starostlivosti (13584/20)
- Závery Rady o práci na diaľku (9747/21)
- Závery Rady o sociálno-ekonomickom vplyve ochorenia COVID-19 na rodovú rovnosť (8884/21)
- Závery Rady o vplyve umelej inteligencie na rodovú rovnosť na trhu práce (14750/21)

4. Európska rada

Portské vyhlásenie, podpísané hlavami štátov a predsedami vlád 8. mája 2021

<https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2021/05/08/the-porto-declaration/>

5. Trojica predsedníctiev

Vyhlásenie trojice predsedníctiev o rodovej rovnosti podpísané Francúzskom, Českou republikou a Švédskom (január 2022)

6. Európska komisia

Stratégia EÚ v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi (8090/21)

Európska stratégia v oblasti starostlivosti (COM(2022) 440 final)

Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade: Správa o preskúmaní vykonávania Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti (COM(2022) 383 final) Akčný plán pre integráciu a začlenenie 2021 – 2027 (COM(2020) 758 final)

Správa o rodovej rovnosti v EÚ za rok 2022 (7006/1/22 REV 1)

Únia rovnosti: stratégia pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025. 6678/20. (Referenčné číslo Komisie: (COM(2020) 152 final))

Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv (6649/21 + ADD 1 + ADD 2)

„Energy poverty in the EU“ (Energetická chudoba v EÚ)

https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/energy-consumer-rights/energy-poverty_en

Women in the Digital Age (Ženy v digitálnom veku), 2018

[Women in the Digital Age \(Ženy v digitálnom veku\) – Úrad pre vydávanie publikácií EÚ \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/publications/en/publication/women-in-the-digital-age)

7. Európsky parlament

Uznesenie Európskeho parlamentu zo 7. apríla 2022 o ochrane EÚ poskytovanej deťom a mladým ľuďom na úteku pred vojnou na Ukrajine (2022/2618(RSP))

Uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. februára 2022 o posilnení postavenia európskej mládeže: zamestnanosť a sociálne zotavenie po pandémie (2021/2952(RSP))

Uznesenie Európskeho parlamentu z 21. januára 2021 o prístupe k dôstojnému a cenovo dostupnému bývaniu pre všetkých (2019/2187(INI))

Rodové hľadisko v prístupe k energii v EÚ: Study for the FEMM Committee (Rodové hľadisko v prístupe k energii v EÚ: štúdia pre výbor FEMM)

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596816/IPOL_STU\(2017\)596816_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596816/IPOL_STU(2017)596816_EN.pdf)

Ženy, rodová rovnosť a energetická transformácia v EÚ: Study Requested by the FEMM Committee (Ženy, rodová rovnosť a energetická transformácia v EÚ: štúdia na žiadosť výboru FEMM)

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608867/IPOL_STU\(2019\)608867_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608867/IPOL_STU(2019)608867_EN.pdf)

8. Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE)

Gender equality and the socio-economic impact of the COVID-19 pandemic (Rodová rovnosť a spoločensko-hospodársky dosah pandémie COVID-19, 26. máj 2021)

<https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-and-socio-economic-impact-covid-19-pandemic>

„Gender and energy“ (Rod a energetika)

<https://eige.europa.eu/publications/gender-and-energy>

„Young women and men in the aftermath of the COVID-19 pandemic. A policy brief.“
(Mladé ženy a muži po pandémii COVID-19. Informačný prehľad) (4. október 2022)

<https://eige.europa.eu/publications/young-women-and-men-aftermath-covid-19-pandemic>

„Poverty, gender and lone parents in the EU“ (Chudoba, rod a rodičia samoživitelia v EÚ)

<https://eige.europa.eu/publications/poverty-gender-and-lone-parents-eu>

9. Európsky hospodársky a sociálny výbor

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru (EHSV) o rodovej rovnosti
(SOC/731-EESC-2022)

„Práca na diaľku a rodová rovnosť – podmienky na to, aby práca na diaľku nezhoršovala nerovnomerné rozdelenie neplatenej starostlivosti a práce v domácnosti medzi ženami a mužmi a aby bola hnacou silou presadzovania rodovej rovnosti“ (SOC/662-EESC-2020)

„Hybridná konferencia o cenovo dostupnom a dôstojnom bývaní v EÚ, 6. január 2022“

https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/en_conclusions_affordable_and_decent_housing_using_in_the_eu.pdf

10. Eurofound

Eurofound (2021), Impact of COVID-19 on young people in the EU (Dosa COVID-19 na mladých ľudí v Európe), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg.

11. Eurostat

„One in five people in the EU at risk of poverty or social exclusion“ (Každý piaty človek v EÚ je ohrozený chudobou alebo sociálnym vylúčením)

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20211015-1>

„Material and social deprivation rate by age and sex“ (Miera materiálnej a sociálnej deprivácie podľa veku a pohlavia)

https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_mdsc07&lang=en

„Rents up by 17%, house prices by 45% since 2010“ (Zvýšenie nájomov o 17 % a cien obytných nehnuteľností o 45 % do roku 2010)

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220708-1>

„Living conditions in Europe - poverty and social exclusion“ (Životné podmienky v Európe – chudoba a sociálne vylúčenie)

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe_-_poverty_and_social_exclusion#Key_findings

12. Svetová banka

„Global Growth to Slow through 2023, Adding to Risk of ‘Hard Landing’ in Developing Economies“ (Spomalenie globálneho rastu v 2023, zvýšenie rizika „tvrdého pristátia“ v rozvojových hospodárstvach, tlačová správa č. 2022/038/EFI)

13. Organizácia Spojených národov

Portál operačných údajov / Situácia ukrajinských utečencov

<https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

UNHCR / Ukrajina: Vnútorne vysídlené osoby

<https://www.unhcr.org/ua/en/internally-displaced-persons>

UNHCR / Núdzová situácia na Ukrajine

<https://www.unrefugees.org/emergencies/ukraine/>

14. Medzinárodná organizácia práce

Globálne trendy v oblasti zamestnanosti z hľadiska mládeže v roku 2022: Európa a Stredná Ázia

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/briefingnote/wcms_853326.pdf
